

Anul 1948 și învățământul românesc

This paper continues the series of institutions created by the Romanian Communist Party to control and manipulate the entire society, and in particular, that part of population which underwent the full process of formation: THE YOUNG. The bibliography we used to write this article was chiefly the press of that time, an important means of mass propaganda and manipulation exploited by the Romanian Communist Party.

During the communist period, the Romanian student's associations were used as instruments for political propaganda among students. Their settlement is connected to the students' actions of insubordination in relation to the directives and tasks outlined by the party. During 1956-1957, students from numerous academic centres led a fight against the communist regime.

Key-words: Students' associations, communism, students, universities.

Cuvinte-scheie: 1948, reforma învățământului, școală elementară, politehnică, programă analitică.

Transformările ce au cuprins societatea românească după terminarea **celel de a doua conflagrații mondiale**, ca urmare a modificării dramatice a raporturilor geopolitice în centrul și estul Europei și a intrării statului român în sfera de dominație sovietică, nu puteau lăsa deoparte un capitol atât de important precum învățământul.

În condițiile în care noua conducere politică și-a instaurat controlul deplin la București la 30 decembrie 1947, sub umbrela Moscovei, printre primele măsuri adoptate, de instituire a unui control total asupra statului și populației, s-a numărat și legea de reformă a învățământului, din 3 august 1948, rămasă în vigoare, cu unele modificări ulterioare, până în anul 1968.

Decretul 175 pentru reforma învățământului a fost publicat în Monitorul Oficial din 3 august 1948 și se legitima în temeiul articolului 44¹ și articolului 45² din Constituția Republicii Populare Române.

Legea cuprindea, în capitolul I, o serie de principii generale, conform cărora „învățământul public constituie un drept egal pentru toți cetățenii Republicii Populare Române, fără deosebire de sex, naționalitate, rasă sau religie”³, subliniind clar că „este organizat exclusiv de Stat”⁴.

Printre motivele invocate de comuniști, care au stat la adoptarea unei noi legi a învățământului, se numără, conform articolului al II-lea al legii: „înlăturarea neștiinței de carte”⁵ prin „lărgirea și democratizarea învățământului de bază pentru a cuprinde pe toți copiii de vârstă școlară”⁶, „educarea tineretului în spiritul democrației populare”⁷, dar și cadrele didactice erau vizate, prin „pregătirea cadrelor medii și superioare de specialiști, pe baze științifice, care să corespundă nevoilor consolidării democrației populare și construirii societății socialiste”⁸ și „formarea de cercetători și creatori în toate domeniile științei și culturii”⁹.

Învățământul din perioada interbelică, considerat al burgheziei, avusese ca scop, conform noului regim, crearea unui „nivel scăzut al culturii poporului român, milioanele de analfabeți, învățământul abstract, metafizic, rupt de nevoile poporului, școlile primare nu

---

¹ Prezidiul Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române are următoarele atribuțiuni: emite decrete (www.legislatie.resurse-pentru-democratie.org/constitutie/constitutia-republicii-populare-romane-1948).

² Prezidiul Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române ia hotărâri valabile cu majoritatea simplă a membrilor săi (*Ibidem*).

³ *Monitorul Oficial*, CXVI, nr. 177 din 3 august 1948, p. 6322, de pe www.dacoromanica.ro.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Ibidem*.

cuprindeau majoritatea copiilor de vârstă școlară și oamenii de știință, savanții nu puteau valorifica capacitățile lor în interesul poporului”¹⁰.

A fost aleasă, în mod mecanic, o nouă structură organizatorică, copiată, până la simpla traducere a titlaturii instituțiilor de învățământ, după cea existentă în U.R.S.S. în acel moment.

Învățământul public, conform articolului al III-lea, era împărțit astfel: „învățământul preșcolar, învățământul elementar (școala de 7 ani), învățământul mediu și învățământul superior”¹¹. În articolul al IV-lea era menționat faptul că învățământul naționalităților conlocuitoare se va face „în școli de toate gradele în limba maternă, iar limba română se va preda începând din clasa I-a elementară”¹².

Capitolul al II-lea al legii prezintă dispozițiile speciale pentru organizarea învățământului. Referitor la învățământul preșcolar se menționa că „este facultativ”¹³, fiind organizat „pentru copiii de 3-7 ani”¹⁴, funcționând în „căminele de zi și grădinițe de copii”¹⁵. Astfel se ajunge ca preșcolarii între 3 și 7 ani să fie școlarizați în grădinițe cu orar zilnic, săptămânal, sezonier – organizate, în timp, într-o adevărată rețea națională subordonată școlilor elementare din teritoriul de reședință sau unor unități administrativ-economice¹⁶. Copilul trebuia educat, încă de mic, în spiritul partidului: „În loc să rățăcească pe maidane, i se dă o educație sănătoasă”¹⁷, declara ministrul Învățământului, Gheorghe Vasilichi, la o consfătuire pe țară cu inspectorii școlari, cărora li se dădeau indicații pentru aplicarea în teren a reformei.

S-a modificat și învățământul elementar, spre exemplu, de la un învățământ primar obligatoriu și gratuit cu o durată de 7 ani, s-a trecut la un învățământ primar obligatoriu și gratuit de 4 ani, cu posibilitatea de a urma facultativ clasele 5–7, ceea ce constituie un real regres, în 1948, atât față de evoluțiile pedagogice europene, cât și față de propriile soluții progresiste românești, în vigoare, deja, din 1925¹⁸. Manualele folosite „vor fi unice”¹⁹, iar programa școlară „va da o largă dezvoltare disciplinelor de bază: limba, literatura, istoria și geografia națională, matematicile, științele naturii, educația fizică”²⁰, dar nu este uitată limba străină: „cu începere din clasa a IV-a elementară se va preda obligatoriu limba rusă”²¹.

Totuși, un fapt pozitiv, înregistrat după 1948, l-a reprezentat încadrarea în învățământul elementar (primar), în decurs de câțiva ani, practic, a totalității copiilor de vârstă școlară între 7–11 ani (deja în anul școlar 1948/1949 fusese școlarizat, în această categorie, un procent de circa 92,1%²²), fapt ce reprezenta, pentru acest nivel de învățământ, împlinirea unui deziderat istoric – școlarizarea integrală a tuturor copiilor de vârstă școlară.

Corespunzător, cursurile gimnaziale și liceale de 8 ani sunt reduse la o școală medie, ce dura 4 ani, redusă apoi la 3 ani, prin Decretul nr. 56/1951, ca în U.R.S.S. Învățământul mediu cuprindea „patru tipuri de școli și anume: licee, școli pedagogice, școli tehnice și școli profesionale”²³. Fiecare dintre aceste tipuri de școli avea un scop: articolul X menționează că „liceele au ca scop să asigure o bază temeinică de cunoștințe științifice, necesare continuării

¹⁰ „Luptătorul bănățean”, 5 august 1948, p.1.

¹¹ „Monitorul Oficial”, CXVI, nr. 177 din 3 august 1948, p. 6322.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*, p. 6323.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ Ștefan Bărsănescu, *Dicționar cronologic. Educația, învățământul, gândirea pedagogică din România*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, p.157.

¹⁷ „Scânteia”, 8 august 1948, p. 1, de pe www.dacoromania.ro.

¹⁸ Ion Gh. Stanciu, *Pedagogia românească în secolul XX*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1981, p.194.

¹⁹ „Monitorul Oficial”, CXVI, nr. 177 din 3 august 1948, p. 6323.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*.

²² Ștefan Bărsănescu, *op. cit.*, p.152.

²³ „Monitorul Oficial”, CXVI, nr. 177 din 3 august 1948, p. 6323.

studiilor în învățământul superior”²⁴, articolul al XI-lea se referă la învățământul în școli pedagogice medii, care are ca finalitate „pregătirea corpului didactic pentru învățământul preșcolar și pentru învățământul elementar”²⁵. Articolul al XII-lea cuprinde informații despre școlile tehnice, care „au ca scop de a pregăti cadrele tehnice medii, necesare producției”²⁶, acestea fiind clasificate în „industriale, agricole, comerciale, sanitare, juridico-administrative”²⁷. Școlile profesionale erau organizate pe lângă întreprinderi, cu scopul „de a pregăti cadre calificate”²⁸.

Schimbările care s-au produs, conform legii învățământului, constau în înlocuirea unor materii cu propaganda stalinistă, îndoctrinarea, predarea religiei a fost interzisă, iar limba rusă și marxism-leninismul au devenit materii obligatorii. Manualele de gramatică, istorie și filozofie au fost rescrise pe bazele gândirii marxist-leniniste.²⁹

Învățământul superior cuprindea universitățile, politehnicile și institutele de învățământ superior. Primele două depindeau direct de Ministerul Învățământului Public și aveau rolul „de a pregăti cadre pentru corpul didactic din învățământul mediu și mai ales pentru învățământul superior, cadre superioare de specialiști, precum și cercetători în diferite ramuri ale științei”³⁰. Durata studiilor pentru universități și politehnici era de 4-6 ani, iar numărul studenților „se fixa anual de către Consiliul de Miniștri după criteriile cerute de necesități”³¹.

Institutele de învățământ superior depindeau „fie de Ministerul Învățământului Public, fie de ministerele de resort”³² și aveau „o durată a studiilor de 3-4 ani”³³, scopul fiind acela „să creeze, în primul rând, cadre superioare de specialiști destinați producției, ca: ingineri, agronomi, medici etc., precum și profesori pentru învățământul mediu”³⁴.

Referitor la doctorate se specifica faptul că poate urma cursurile pentru doctorat „orice absolvent al învățământului superior care reușește la examenul de admitere”³⁵, durata cursurilor „va fi de 3 ani”³⁶.

Legea învățământului cuprindea și mențiuni referitoare la școli și cursuri speciale. Articolul XXV al legii prevede, pentru lichidarea analfabetismului, organizarea „pentru persoanele de la 14-55 ani cursuri de alfabetizare, cu o durată de 1-2 ani”³⁷, care echivala cu „absolvența primilor patru ani ai învățământului elementar”³⁸.

Școala medie se putea echivala, conform articolului XXVI, cu „școli speciale de 2 ani”³⁹ pentru „oamenii din câmpul muncii”⁴⁰, care „vor fi scoși din procesul de producție și vor fi întreținuți pe toată durata școlarizării”⁴¹.

Pentru a fi elevi ai acestor școli ei trebuiau să îndeplinească unele condiții: „au împlinit 23 de ani și nu au depășit 40 de ani”⁴², „au fost propuși de serviciul de personal al

---

²⁴ *Ibidem.*

²⁵ *Ibidem.*

²⁶ *Ibidem.*

²⁷ *Ibidem.*

²⁸ *Ibidem.*

²⁹ Eugen Mioc, *Comunismul în Banat*, Editura. Excelsior Art, Timișoara, 2007, p. 195.

³⁰ „Monitorul Oficial”, CXVI, nr. 177 din 3 august 1948, p. 6323.

³¹ *Ibidem.*

³² *Ibidem.*

³³ *Ibidem.*

³⁴ *Ibidem.*

³⁵ *Ibidem.*

³⁶ *Ibidem.*

³⁷ *Ibidem.*

³⁸ *Ibidem.*

³⁹ *Ibidem.*

⁴⁰ *Ibidem.*

⁴¹ *Ibidem.*

⁴² „Monitorul Oficial”, CXVI, nr. 252 din 29 octombrie 1948, p. 8597.

întreprinderii”⁴³, dar și după ce „au fost verificați de o comisie formată din: inspectorul județean al Ministerului Învățământului Public, un profesor din localitate, recomandat de sindicat, și un delegat al Consiliului Sindical Județean”⁴⁴.

Programul acestei școli speciale consta în „zilnic 6 ore de curs înainte de masă și 3 ore de seminar după masă”⁴⁵. În programele analitice se studiau materii precum: limba română, limba rusă, istoria, geografia, filozofia, constituția R.P.R., matematicile, fizica, chimia, științele naturale și desenul tehnic⁴⁶. Ministerul Învățământului Public a autorizat și înființarea „de școli elementare serale de doi ani, pentru alfabetizare”⁴⁷, dar și „școli elementare serale cu trei ani de școlarizare, echivalente claselor V-VII ale școlilor elementare”⁴⁸, toate acestea pentru „oamenii aflați în câmpul muncii”⁴⁹.

Se înființează pentru „absolvenții școlii elementare, de zi sau serale și absolvenții vechilor gimnazii sau școli echivalente, care se află în câmpul muncii” și „licee serale pe o școlaritate de 4 ani și vor avea programa analitică identică cu cea a liceelor de zi”⁵⁰. Media de absolvire a liceului seral se calcula prin adunarea notelor la materiile la care elevii au fost examinați, adică „Limba română (scris și oral), matematici (scris și oral), istoria României (oral) și constituția R.P.R. (oral)”⁵¹.

Capitolul al IV-lea al legii 175/1948 cuprinde datele necesare constituirii unui serviciu de îndrumare și control care era format „din inspectori școlari”⁵², dar pe lângă inspectorate se înființau și birouri pedagogice, cu scopul „de a contribui la sprijinirea efectivă a activității pedagogice a corpului didactic, prin material documentar, metodologic, consultații pedagogice etc”⁵³.

Referitor la manualele unice folosite în sistemul de învățământ, acestea au fost, cel mai adesea, traduse din limba rusă. La o dezbateră a Biroului Politic din 7 februarie 1949, Gheorghe Vasilichi, ministrul Învățământului Public, preciza că pentru școlile pedagogice „abia acum în Uniunea Sovietică s-a terminat un manual foarte bun pe care noi îl traducem și-l vom folosi”⁵⁴. La școlile medii, a intervenit Gheorghe Stoica, „s-a reușit, în bună parte, să se înlătore materiile inutile și să se înlocuiască cu materia corespunzătoare timpurilor noi”, îndeosebi „materialismul dialectic și economia politică, aceasta înseamnă un mare pas înainte”⁵⁵.

Capitolul al V-lea al legii învățământului cuprinde dispozițiile finale și tranzitorii, printre care se numără și înființarea „școlii cu o durată mai scurtă”⁵⁶ pentru „nevoile urgente ale vieții economice și sociale ale țării”⁵⁷.

De o deosebită importanță s-a dovedit a fi articolul XXXIII, care prevedea, în mod expres: „Actualele facultăți și școli de învățământ superior vor fi restructurate conform prezentei legi. În acest scop, se vor putea desființa catedre inutile, altele vor putea fi raționalizate după necesități sau se vor crea catedre noi”⁵⁸. Această dispoziție oferea calea legală

---

⁴³ *Ibidem.*

⁴⁴ *Ibidem.*

⁴⁵ *Ibidem.*

⁴⁶ *Ibidem.*

⁴⁷ *Ibidem*, p. 8598.

⁴⁸ *Ibidem.*

⁴⁹ *Ibidem.*

⁵⁰ *Ibidem.*

⁵¹ *Ibidem.*

⁵² „Monitorul Oficial”, CXVI, nr. 177 din 3 august 1948, p. 6324.

⁵³ *Ibidem.*

⁵⁴ Dinu C. Giurescu, *Învățământul în România între anii 1948 și 1989*, disertație susținută la Universitatea din Craiova la 22 noiembrie 2001, p. 11.

⁵⁵ *Ibidem.*

⁵⁶ „Monitorul Oficial”, CXVI, nr. 177 din 3 august 1948, p. 6324.

⁵⁷ *Ibidem.*

⁵⁸ *Ibidem.*

pentru epurările cadrelor didactice „necorespunzătoare”, acțiune care avea un scop precis – eliminarea persoanelor care, prin autoritatea lor morală, puteau influența elevi și studenți. Noile cadre, devotate partidului, trebuiau să-i educe pe elevi în spiritul cerut de acesta. Doar la începutul anului universitar 1949-1950 au fost scoase din învățământul superior, conform unui raport al Ministerului Învățământului din 1950, 181 de cadre didactice⁵⁹.

Guvernul își luase din vreme măsuri de siguranță. O simplă decizie ministerială din 19 iunie 1948 rezilia „toate contractele de angajament privind personalul didactic și științific din învățământul superior și secundar (...) de la 1 octombrie 1948”⁶⁰. Cu toate că „funcționarea în învățământ a acestui personal încetează la sfârșitul anului școlar 1947-1948, drepturile materiale urmând să li se achite până la data de 30 septembrie 1948”⁶¹.

Numărul celor îndepărtați definitiv a fost destul de ridicat, de vreme ce ministrul Învățământului constata la 7 februarie 1949 – la șase luni de la aplicarea reformei: „ceea ce considerăm noi că nu este sănătos este faptul că prea mulți profesori vechi au rămas neîncadrați pe motive nu destul de serioase. Astfel de calificări ca mediocru, incapabil, șiret, necinstit, fost legionar etc., făcute de o singură persoană, este suficient de a da un profesor afară din învățământ și uneori de a-l lăsa muritor de foame, în timp ce alții, mai puțin capabili, însă mai șmecheri, s-au văzut făcuți profesori fără să merite”⁶².

De fapt, conținutul legii învățământului reflecta întocmai noul regim comunist și impunea cenzurarea informației, controlul instituțiilor de învățământ prin suprimarea autonomiei universitare și desființarea învățământului particular și confesional⁶³, iar „toate școlile confesionale sau particulare de orice fel devin școli de Stat”⁶⁴, la fel se întâmpla și cu membrii corpului didactic al acestor școli. Existau și pedepse pentru cei care se opuneau acestei transformări, acestea fiind „5-10 ani muncă silnică și confiscarea întregii averi”⁶⁵.

Conform decretului nr. 159 referitor la școlile străine din România se ia decizia ca „toate școlile străine de pe teritoriul Republicii Populare Române, înființate și susținute fie de guvernele altor țări, fie de instituții aparținând altor State, fie de comunități sau asociații de cetățeni străini, ca grădini de copii, școli primare, secundare, cursuri academice cu caracter permanent din Republica Populară Română, indiferent de felul cum sunt organizate acestea sau de limba de predare folosită în școală, încetează să mai funcționeze”⁶⁶, iar elevii acestor școli „vor putea fi înscriși la școlile de stat”⁶⁷ și profesorii „cetățeni români care funcționează la aceste școli pot fi încadrați în învățământul de stat”⁶⁸.

Între obiectivele principale ale legii învățământului din 3 august 1948 s-au aflat: formarea tinerilor în spirit comunist, controlul strict al școlilor elementare, medii și superioare, prin suprimarea autonomiei universitare, precum și asigurarea cadrelor pentru planul de industrializare, prin extinderea învățământului tehnic mediu și superior. Scopul reformei învățământului din 1948 era o politizare integrală a învățământului și o „curățare” a învățământului românesc, prin introducerea discriminărilor sociale la admiterea în învățământul mediu și superior. Conducerea comunistă viza și constituirea unei pătri de „cadre” care să aplice politica partidului în aparatul de stat, armată, justiție și cultură. Școala reprezenta, în

---

⁵⁹Adina Berciu-Drăghicescu, Ovidiu Bozgan, *O istorie a Universității din București (1864-2004)*, Editura Universității București, 2004, p. 279.

⁶⁰„Monitorul Oficial”, CXVI, nr. 142 din 23 iunie 1948, p. 5289.

⁶¹*Ibidem*.

⁶²Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, p. 9.

⁶³Maria Someșan, Mircea Iosifescu, *Legile din 1948 pentru reforma învățământului*, în *Analele Sighet*, Fundația Academia Civică, 1998, p. 439-443.

⁶⁴„Monitorul Oficial”, CXVI, nr. 177 din 3 august 1948, p. 6324.

⁶⁵*Ibidem*.

⁶⁶„Monitorul Oficial”, CXVI, nr. 176 din 2 august 1948, p. 6301.

⁶⁷„Monitorul Oficial”, CXVI, nr. 168 din 23 iulie 1948, p. 6044.

⁶⁸*Ibidem*.

viziunea noilor conducători, prima verigă din sistemul de pregătire a cadrelor necesare construirii socialismului. Astfel, tineretul trebuia educat în spiritul patriotismului socialist și al internaționalismului proletar.⁶⁹

În anul 1948 au fost constituite unități de învățământ special pentru copiii cu handicap psihic și locomotor și, tot în 1948, au fost înființate Institutul de Construcții din București, Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale” din București, Institutul de Petrol și Gaze din București și Institutul de Mine din Petroșani⁷⁰.

Despre această lege a învățământului învățătorul Dumitru Moise din Timișoara afirma că „reforma pune integral școala în folosul poporului muncitor, asigurând gratuitatea completă a cursului elementar”, iar învățătorul Gheorghe Stanciu din Vâlcani aprecia că „reforma deschide fiilor proletari drumul spre lumină și spre cultură”⁷¹.

Un alt moment al anului 1948 a fost desființarea Academiei Române la 9 iunie 1948, prin decretul nr. 76, și înființarea Academiei Republicii Populare Române, ca un „garant al marilor succese științifice”. Scopul noii Academii era de „a promova știința și cultura în toate domeniile. În vederea ridicării nivelului material și cultural al poporului”⁷² și de „a promova oameni de știință și cultură de valoare etică și democratică”⁷³. Se menționa faptul că „nu pot fi membri ai Academiei Republicii Populare Române persoane care, prin activitatea lor, s-au pus în slujba fascismului și reacțiunii, dăunând, prin aceasta, intereselor țării și ale poporului”⁷⁴.

În aceeași zi a fost ales un Comitet Provizoriu, care avea ca misiune alcătuirea unor criterii pe baza cărora trebuia să funcționeze noua academie. Din acest comitet făceau parte: prof. dr. C. I. Parhon, Andrei Rădulescu, Mihail Sadoveanu, prof. Traian Săvulescu, prof. Iorgu Iordan, prof. Emanoil Teodorescu, prof. D. Pompei, prof. S. Stoilov, prof. dr. Ștefan Nicolau, prof. Emil Petrovici, prof. dr. D. Danielopolu, prof. dr. N. Gh. Lupu, prof. ing. Gh. Nicolau și prof. Eugen Bădărău, la care se adaugă supleanții prof. Constantin Balmuș, Gall Gabor și dr. A. Kreindler⁷⁵.

La 18 octombrie 1948 Academia R.P.R. și-a început activitatea printr-o ședință solemnă, iar cei 91 de membri au semnat un document alcătuit din 6 puncte, prin care se angajau să respingă valorile fostei Academii Române și să slujească cu devotament politica partidului unic, Partidul Muncitoresc Român.⁷⁶

La 15 iulie 1948 a fost desființat Institutul de Istorie Națională din Cluj și Iași, Institutul pentru Studiul Istoriei Universale, Institutul pentru Studii Bizantine și, implicit, și revistele acestora: „Revista istorică”, „Revista istorică română” și „Balcanica”. În locul acestora a fost înființat Institutul de Istorie al R.P.R. și revista sa, „Studii”.⁷⁷

A fost pus sub cenzură un număr semnificativ de autori și titluri (în 1948 erau 8000), într-un volum de 522 de pagini, intitulat *Publicații interzise*. Tot acum sunt întrerupte legăturile intelectualilor cu Occidentul, în vederea impunerii în mentalitatea românească a valorilor sovietice. S-au pus bazele noii metodologii de cercetare istorică, unde trebuiau urmate: concepția materialismului dialectic și istoric, tezaurul științific sovietic, prin restabilirea adevărului „falsificat de burghezie”, precum și condamnarea metodei comparative de cercetare, ca manifestare a cosmopolitismului filosofilor burgheziei, și răspândirea metodei de lucru în colectiv, a limbii ruse și „o mai mare apropiere a cercetătorilor de clasa muncitoare”.⁷⁸

⁶⁹ Maria Someșan, Mircea Iosifescu, op. cit., p. 440.

⁷⁰ Ștefan Bârsănescu, op. cit., p. 153.

⁷¹ „Luptătorul bănățean”, 22 august 1948, p. 2.

⁷² „Monitorul Oficial”, CXVI, nr. 132 din 9 iunie 1948, p. 5017.

⁷³ *Ibidem*.

⁷⁴ *Ibidem*.

⁷⁵ *Ibidem*.

⁷⁶ Eugen Mioc, op. cit., p. 190.

⁷⁷ *Ibidem*, p.191.

⁷⁸ Maria Someșan, Mircea Iosifescu, op. cit., p. 445.

În anul 1948 în România existau trei școli de partid: „Ștefan Gheorghiu”, Școala Centrală de Partid în Limba Maghiară și Școala Centrală de Lectori „A. A. Jdanov”. Pe lângă acestea existau școli de partid de 3 luni, 6 luni și 1 an, în care erau pregătiți viitorii activiști politici.⁷⁹

Scopul mai profund al reformei învățământului din 1948 a fost crearea unei noi fizionomii spirituale. În viziunea comunistă, școala avea un rol esențial în formarea omului nou: adolescentul trebuia să fie transformat, astfel încât să ajungă, ca și omul sovietic, „cel mai înaintat om al epocii contemporane”⁸⁰ – formulă, evident, demagogică. Un alt scop al reformei a fost „cultivarea de zi cu zi a unei atitudini comuniste față de muncă, față de proprietatea socială, socialistă”⁸¹. Una dintre cele mai importante pârgii în educarea în spirit comunist a fost întrecerea socialistă. Ca și muncitorilor, și intelectualilor li se cerea participarea la întrecerea socialistă pentru mărirea productivității muncii: atât învățătorii, cât și educatorii trebuiau aduși la starea de proletari – „proletari intelectuali”.⁸²

În anii următori, fiii de „chiaburi” au avut de suferit în școli mai multe șicane și chiar s-a pus problema eliminării lor din anumite instituții de învățământ pe motive exclusiv de clasă. Conducerea P.M.R. considera că acești copii trebuie îndreptați doar spre anumite preocupări, spre școli profesionale, pentru muncitori calificați, „pentru a-i aduce spre producție” – realitate care să transforme condițiile social-economice. Însuși liderul P.M.R., Gheorghe Gheorghiu-Dej, aprecia că „dacă îi îndreptăm spre producție le schimbăm și mentalitatea. Sunt cazuri – rare – când se rup de familie sau [când] acest tânăr poate influența atitudinea părinților”. Prin urmare, se creau premisele unei „deschiaburiri” naturale, preferabilă, în unele cazuri, din motive tactice, celei forțate.⁸³

Pentru conducerea P.M.R., campania de combatere a analfabetismului era o parte importantă a revoluției culturale (propaganda stalinistă pretindea că în U.R.S.S. nu mai există neștiutori de carte). Dimensiunea ideologică a campaniei de alfabetizare nici nu a fost negată: neștiința de carte, susțineau oficialii comuniști, constituie „o piedică uriașă în calea atragerii oamenilor muncii la conducerea țării și la construirea activă a comunismului”. Sau, mai pe scurt: „omul care nu știe carte se află în afara politicii”. Existau și piedici în calea alfabetizării: teama părinților că, prin școală, copiii vor fi alterați de propaganda ateistă (mai ales la sate), ideile preconceptuate, potrivit cărora fetelor nu le trebuie educație, folosirea de către părinți a copiilor la muncile agricole de primăvară și toamnă; altele, iarna, copiii nu aveau hainele potrivite pentru a se deplasa la școală. O problemă cu totul specială o reprezenta școlarizarea comunităților de romi. La campania de combatere a analfabetismului, pe lângă școli, au mai fost cooptate organizațiile de masă, precum Uniunea Femeilor Democrate, Armata, conducerea mai multor fabrici etc.⁸⁴

Reforma învățământului, începută în 1948, a fost o parte componentă a „revoluției culturale” comuniste, iar brutalitatea cu care s-a realizat se explică, în mare parte, și prin faptul că planificatorii ei nu au fost, în niciun fel, legați de tradițiile pedagogice românești și că au copiat – de multe ori cu zel demolator – un model aberant aplicat în U.R.S.S. Școala era văzută ca locul de formare a unei rezistențe împotriva noului regim. Prin transformarea școlii se urmărea, în mod direct, crearea unui „homo sovieticus”, un cetățean ușor de controlat și manipulat de partidul aflat la conducerea țării.

Loredana TĂNASIE

⁷⁹ Eugen Mioc, *op. cit.*, p. 191.

⁸⁰ *Ibidem.*

⁸¹ *Ibidem.*

⁸² Dănuț Doboș, *Ingerințe în viața universitară românească 1944-1964*, în „Arhivele totalitarismului”, anul II, nr. 4, 1994, p. 30.

⁸³ Cristian Vasile, *Educație și ideologie în România, 1948-1953*, în „Revista istorică”, anul XV, nr. 5-6, 2004, p. 128.

⁸⁴ *Ibidem*, p. 129.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

„Luptătorul bănăţean”, 1948
„Monitorul Oficial”, 1948
„Scânteia”, 1948

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ:

Bârsănescu Ştefan, *Dicţionar cronologic. Educaţia, învăţământul, gândirea pedagogică din România*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1978.
Berciu-Drăghicescu Adina, Bozgan Ovidiu, *O istorie a Universităţii din Bucureşti (1864-2004)*, Editura Universităţii, Bucureşti, 2004.
Doboş Dănuţ, *Ingerinţe în viaţa universitară românească 1944-1964*, în „Arhivele totalitarismului”, anul II, nr. 4, 1994.
Giurescu C. Dinu, *Învăţământul în România între anii 1948 şi 1989*, disertaţie susţinută la Universitatea din Craiova la 22 noiembrie 2001.
Mioc Eugen, *Comunismul în Banat*, Editura Excelsior Art, Timişoara, 2007.
Stanciu Ion, *Pedagogia românească în secolul XX*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1981.
Someşan Maria, Iosifescu Mircea, *Legile din 1948 pentru reforma învăţământului*, în „Analele Sighet”, Fundaţia Academia Civică, 1998.
Vasile Cristian, *Educaţie şi ideologie în România, 1948-1953*, în „Revista istorică”, anul XV, nr. 5-6, 2004.

BIBLIOGRAFIE WEB:

www.dacoromanica.ro
www.legislatie.resurse-pentru-democratie.org/constitutie/constitutia-republicii-populare-romane-1948